

संस्कृतसम्भाषणम् (भाषाप्रवेशः)

Program in which it is offered:

IMAV – Shastri First Semester (2021)

Course Category: Core

Course Credit Structure: 3

- **Lecture: 3**
- **Tutorial: 0**
- **Practical: N.A.**
- **Contact Hours per week: 3**

1. Introduction:

शास्त्राणाम् अर्थज्ञानाय संस्कृतभाषायाः ज्ञानमतीवावश्यकं वर्तते। संस्कृतभाषायाः ज्ञानं विना न केवलम् अर्थावगतौ क्लेशो जायते प्रत्युत अवगतस्य शास्त्रार्थस्य प्रतिपादनेऽपि क्लेशमनुभवन्ति छात्राः। तस्मादमुं क्लेशं वारयितुं अद्वैतवेदान्तस्य संयुताचार्यपाठ्यक्रमस्य प्रथमसत्रे एव संस्कृतसम्भाषणकौशलं वर्धयितुम् इदं पत्रं नियोजितम्। एतत्पत्राध्ययनानन्तरं नूनं छात्राः संस्कृतं भाषितुम् अवगन्तुं च प्रभविष्यन्ति।

2. Course Objectives

- संस्कृतभाषायां प्रवेशः
- सम्भाषणकौशलवर्धनम्

3. Prerequisites

- शास्त्राध्ययनेऽभिरुचिः
- संस्कृतभाषायाः सामान्यतः परिचयः

4. Readings:

- शब्दरूपावलिः, सार्वभौमसंस्कृतप्रचारसंस्थानम्, वाराणसी
- धातुरूपावलिः, सार्वभौमसंस्कृतप्रचारसंस्थानम्, वाराणसी
- हितोपदेशः, चौखम्बासंस्कृतसंस्थानम्, वाराणसी
- लघुसिद्धान्तकौमुदी, चौखम्बासंस्कृतसंस्थानम्, वाराणसी
- प्रौढरचनानुवादकौमुदी, डा कपिलदेव द्विवेदी, विश्वविद्यालयप्रकाशनम्, वाराणसी

5. Module-wise topics

Module -1 – सुबन्तपदपरिचयः

Sessions:

15

Objectives -

- संस्कृतभाषायां प्रयुज्यमानानां विभिन्नसुबन्तपदानां परिचयः

Topics -

- सुबन्तानां परिचयः
 - त्रिषु लिङ्गेषु प्रयुज्यमानानां अजन्तानां हलन्तानाञ्च शब्दानां परिचयः
 - लघुसिद्धान्तकौमुद्याः अव्ययप्रकरणे विद्यमानानाम् अव्ययानां परिचयः
- कृदन्तविशेषाणां परिचयः
- तद्धितान्तविशेषाणां परिचयः

Readings:

- शब्दरूपावलिः, सार्वभौमसंस्कृतप्रचारसंस्थानम्, वाराणसी
- हितोपदेशः, चौखम्बासंस्कृतसंस्थानम्, वाराणसी
- लघुसिद्धान्तकौमुदी, चौखम्बासंस्कृतसंस्थानम्, वाराणसी

Module -2 – तिङन्तपदपरिचयः

Sessions: 15

Objectives -

- संस्कृतभाषायां प्रयुज्यमानानां विभिन्नतिङन्तपदानां परिचयः

Topics -

- भ्वादिगणानां परिचयः
- परस्मैपदिनां केषाञ्चन सकर्मकधातूनां परिचयः
- परस्मैपदिनां केषाञ्चन अकर्मकधातूनां परिचयः
- आत्मनेपदिनां केषाञ्चन सकर्मकधातूनां परिचयः
- आत्मनेपदिनां केषाञ्चन अकर्मकधातूनां परिचयः
- उभयपदिनां केषाञ्चन धातूनां परिचयः
- सनाद्यन्तानां धातूनां परिचयः

Readings:

- धातुरूपावलिः, सार्वभौमसंस्कृतप्रचारसंस्थानम्, वाराणसी
- हितोपदेशः, चौखम्बासंस्कृतसंस्थानम्, वाराणसी
- लघुसिद्धान्तकौमुदी, चौखम्बासंस्कृतसंस्थानम्, वाराणसी

Module -3 – कर्तृकर्मभाववाच्यनियमाः

Sessions - 15

Objectives -

- कर्त्रादिषु वाच्येषु प्रयोगनियमपरिज्ञानम्

Topics -

- कर्तृवाच्यनियमाः
- कर्मवाच्यनियमाः
- भाववाच्यनियमाः

Readings:

- लघुसिद्धान्तकौमुदी, चौखम्बासंस्कृतसंस्थानम्, वाराणसी

- प्रौढरचनानुवादकौमुदी, डा कपिलदेव द्विवेदी, विश्वविद्यालयप्रकाशनम्, वाराणसी

Module – 4 – कारकसमासयोः विस्तृतपरिचयः

Sessions -15

Objectives -

- कारकाणां परिचयः
- समासानां परिचयः

Topics -

- कर्त्रादिकारकाणां परिचयः
- अव्ययीभावादिसमासानां परिचयः

Readings:

- लघुसिद्धान्तकौमुदी, चौखम्बासंस्कृतसंस्थानम्, वाराणसी

6. Pedagogy

शास्त्रीयविषयाणां पारम्परिकरीत्या आधुनिकप्रणाल्या प्रयोगमाध्यमेन प्रतिविषयं सम्भवदृष्टान्तमाध्यमेन च अध्यापनं भविष्यति। प्रतिदिनमधीतानां पदानां व्यवहारे आनयनार्थं अभ्यासो भविष्यति।

7. Evaluation Pattern:

Sr. No.	Evaluation Pattern	Percentage
१.	प्रस्तुतिः	15 %
२	अभिलेखः	15%
३.	सत्रार्द्धपरीक्षा	25 %
४.	सत्रान्तपरीक्षा	45 %